

Dagthema: Hoop

Overweging 8 mei – Harris Brautigam

“...mijn neus op gedrukt wordt: hoe het zit het met die uitspraak: ‘En Hij zag dat het goed was’. Welke oen kan zoiets ...”

Eerste lezing uit Jesaja

Tweede lezing uit de Psalmen

Openingsgebed

In ons samenzijn willen we onze aandacht richten op de Eeuwige: Ik-zal-er-zijn; Hij is onze God.

Wij geloven, maar vragen dringend: kom ons ongelooft te hulp.

Wees onze toevlucht en houvast, bescherm met ons de kwetsbare mensen, blootgesteld aan onderdrukking en het geweld van oorlog en vernietiging.

Verscheur de sluier die over alle volken ligt, neem weg de floers die alle naties bedekt.

(naar Is. 25. 7,8)

Lied: Dit ene weten wij

H. Roland Holst / Tom Löwenthal

Dit ene weten wij

en aan dit een houden wij ons vast in de duistere uren.

Er is een woord dat eeuwiglijk zal duren

en wie 't verstaat, die is niet meer alleen

Welkom en inleiding

Tijdens een gesprek over de inval van Rusland in Oekraïne en de angstwekkende dreiging van een 3^e wereldoorlog zei mijn gesprekspartner dat die vreselijke situatie haar geloof in God aan het wankelen bracht. “Dit kan

geen God goedkeuren”, zei zij, “wil je wel geloven dat ik eigenlijk niet meer in God kan geloven! Waarom doet ie niks?”

Haar noodkreet raakte me diep.

Maar God doet niets. Hij deed in Auschwitz niets en niet in Sobibor en niet in Bergen Belsen en ook niet in de martelkamers van de geheime politie in Syrië en andere misdadige regimes.

En dat blijft zo. Hou daar maar rekening mee!

Tegen deze achtergrond vond ik een uitspraak van Frère Roger van Taizé: “In de moeilijkste tijden is er vaak een kleine groep vrouwen en mannen geweest, verspreid over de wereld, die de loop van de geschiedenis hebben kunnen beïnvloeden, **omdat zij ondanks alles de hoop niet opgeven!**

We gaan zoeken: Hoop: handen en voeten geven

Ik wens ons een goede dienst.

Lied: Alles wacht op u vol hoop

Alles wacht op u vol hoop.

Alle levenden vragen u om voedsel.

Neemt Gij hun adem weg, zij sterven
en zij vallen terug in het stof.

Zendt Gij uw geest, zij worden herschapen.

Gij geeft de aarde een nieuw gezicht.

Eerste Lezing: Jesaja, 8. 16 – 23

(Vooraf: Jesaja spreekt over een getuigenis, waarin Adonai zegt dat de mensen niet op hun woorden moeten vertrouwen maar op Zijn woorden. Velen zullen daartegen oplopen!)

Ik wil dit getuigenis zorgvuldig bewaren

En dit onderricht in mijn leerlingen verzegelen.

Ik wacht vertrouwwol op Adonai

die nu zijn gelaat verbergt voor het huis van Jakob:

Op Hem blijf ik hopen!

Ik en de kinderen die Adonai mij gegeven heeft,

Wij zijn tekens en zinnebeelden in Israël

vanwege Adonai en de legerscharen,

die op de berg Sion woont.

En als zij u zeggen: “ondervraagt de geesten der doden
en de waarzeggers die lispelen en prevelen;
een volk raadpleegt toch zijn goden en doden
ten behoeve van de levenden”,
houdt gij u dan aan het onderricht en de getuigenis!
Wee als men niet spreekt volgens dit woord,
waartegen geen bezwering baat:
Daardoor zwerft men uitgeput
en hongerig rond;
en verbitterd door de honger,
vervloekt men zijn koning en zijn God.
En kijkt men naar omhoog
of staart men naar de grond,
dan is er overal benauwenis
en donkerte,
nacht en benauwdheid
verregaande duisternis.
Ja, er is geen ontkomen aan
voor hem die erdoor omsloten wordt.

Lied: Herschep ons hart   *H.Oosterhuis / T.Löwenthal*

1.Koor 2.Allen

Herschep ons hart, heradem ons verstand,
dat wij elkaar behoeden en doen leven.
Maak ons tot uw gemeente,
wees de stem die ons geweten wekt.
Verberg u niet, verberg u niet.

Tweede Lezing Psalm 145 (*uit: 150 psalmen vrij, HuubOosterhuis*)

Elke dag, alle dagen
Eeuw na eeuw en altijd
Tot in de eeuwen der eeuwen
Zal ik U zingen:
Dat Gij de Barmhartige zijt.

Onzienlijke, grote, niet te doorgronden,
Niet te omarmen.
Zingen zal ik uw grote werken:

Grondvesting van de aarde
Uitspanning van de hemel.

En dat Gij vriend zijt,
Lief als een man voor zijn kind,
Als een vrouw voor haar liefsten:
Moge dat waar zijn.

Dat Gij en niemand anders
God zijt voor deze wereld
handen die geven
ogen die zien en bewaren:
moge dat waar zijn.

Mijn ogen zien naar U uit,
U roep ik, weet U dat wel?
Ik, met deze enige stem
En zonder stem als het moet –
Beseft U dat? Dan is het goed.

Voor U Barmhartige,
Die ik vermoed –
Die ik niet voel en niet ken
Die ik wel hoop dat Gij zijt,
Laat mij maar zingen.

Elke dag, alle dagen
Eeuw na eeuw en altijd
Tot in de eeuwen der eeuwen
Zal ik U zingen –
Dat Gij de Barmhartige zijt.

Overweging

Overmorgen, 10 mei, is het 82 jaar geleden dat ik in mijn slaap werd wakker gemaakt door een reeks ontploffingen ergens. Doffe en droge knallen waren het. Het bleek het afweergeschut te zijn dat probeerde Duitse vliegtuigen uit de lucht te plukken.

De oorlog was begonnen. Ik was 9 jaar. Een vaag gevoel van sensatie en nieuwsgierigheid hield me gevangen. Ik wist nog niet wat oorlog was! Dat werd me in de loop van de jaren wel duidelijk. Met de honger, maar vooral met de dreiging van geweld, verraad en beelden van vervolging en gevechten. Die beelden herleefden indringend toen in februari Oekraïne na allerlei geraffineerde schijnvertoningen schaamteloos gewelddadig werd overvallen. Het raakte me intens. Weer geweld, weer slachtoffers jong en oud, weer brute zinloosheid in de handen van criminele machthebbers en hun secondanten. God is dood!

Ik had niet gedacht dat het me zo intens zou raken. Ik voelde het als een existentiële mislukking: Weer lukt het de mensheid niet om in vrede met elkaar te leven. Weer spelen onverantwoordelijke politici een spel van tijdrekken en valse hoop, van stemming maken en bedrog. Weer lijkt het onmogelijk om de macht van dit kwaad te keren!

Lieve mensen, ik som die zaken niet op uit een soort van verlangen om even lekker te zwelgen in de rottigheid van onze samenleving. Nee! Het heeft te maken met de oervraag waar ik steeds met mijn neus op gedrukt wordt: hoe het zit met die uitspraak: 'En Hij zag dat het goed was'. Welke oen kan zo iets beweren? Of is het toch maar weer een indirecte hint naar Adam en Eva: hadden ze maar van die appel moeten afblijven.

Laat de God van leven en dood, schepper van hemel en aarde de mensen met een rotte appel: lees: zieke wereld zitten?

Die cynische vragen die ik nu laat horen leven echt in mij.

Wat moet ik met mijn God? Ik kan niet met Hem uit de voeten.

Moet ik Hem aan de kant zetten? Maar dat wil ik niet.

En juist daar, waar mijn geloof in God onderuit wordt gehaald word ik getroffen door die woorden van Frère Roger van Taizé over mensen 'die de geschiedenis kunnen beïnvloeden omdat zij, ondanks alles de hoop niet opgeven!'

Wat moet ik met die HOOP? Een vorm van zelfbedrog?

De HOOP: ik leerde in mijn jeugd over dat trio van deugden: Geloof, Hoop en Liefde. We moesten een tekst daarover uit ons hoofd leren. Ik ben ze vergeten. Maar de apostel Paulus zorgde er wel voor dat je de Liefde niet vergat. Dat was de grootste deugd. En de kerk legde de klemtoom op de deugd van geloof. Zo hou je de schapjes bij elkaar! Maar de deugd van hoop, dat was eigenlijk het

ondergeschoven kindje, een vriendelijk bescheiden maar krachteloos nakomertje! Dus eigenlijk ook een beetje vergeten.

Door al de politieke ontwikkelingen van de laatste nare tijd drong het tot me door dat er iets moet gebeuren om het kwaad te keren. Ik ontdekte hoe ik vurig hoopte dat het geweld zou stoppen, maar tegelijk ervoer ik dat die hoop zinloos was, dát haalt toch helemaal niets uit! Je kan hopen wat je wilt, maar bent volslagen machteloos. En machteloos wil ik niet zijn.

Wat doe ik daaraan?

Ik legde die vraag in de liturgievergadering op tafel: je kan lekker hopen wat wil, maar wat dan verder?

Het was Diana die meteen met een citaat van Vaclav Havel op de proppen kwam:

*Hoop is niet optimisme,
niet de overtuiging dat iets goed zal aflopen.*

*Hopen is zeker weten dat iets zinvol is,
ongeacht de afloop.*

In het gesprek dat volgde werd steeds duidelijker dat Hoop/hopen ook een activiteit, niet zomaar een privé gevoel in een luie stoel of aan het strand is. Het is niet zomaar een gevoel van lekker achteroverleunen en optimisme, van 'het-zal-wel-lukken'. Hopen heeft een lading, een idee, een voorstel, een verwachting: dat iets zinvol is! Het heeft iets van een uitdaging, van "en tóch!" Hopen krijgt echt pas kracht in een sociaal verband wanneer mensen een ideaal of een wens met elkaar delen en uitspreken.

We noemden voorbeelden: de oprichting van de Europese Kolen en Staalgemeenschap vlak na de oorlog, om een einde te maken aan de oorlogen tussen Frankrijk en Duitsland. Een recent voorbeeld hoe in Zweden en Nederland havenarbeiders Russische schepen weigeren te lossen; hoe klimaatacties mensen bewust maken van hun verantwoordelijkheid voor onze aarde; de MeToo beweging, de hulp aan vluchtelingen. (waarbij een puntje voor ons gewetensonderzoek: Oekraïense vluchtelingen meer welkom bleken, dan Syrische en Aziatische vluchtelingen!)

Het is een korte opsomming van feiten en gebeurtenissen die, uit hoop geboren een bijdrage betekenden om het welzijn van mensen en milieu te beschermen en te bevorderen.

Hopen, vraagt ook durf, lef van ieder individu, van ieder mens afzonderlijk: het is je nek uitsteken om uit te spreken waar je voor staat, om niet te zwijgen

als je moet spreken, om niet weg te kijken als je onrecht signaleert, als je racisme of discriminatie hoort.

Een pracht voorbeeld zag en hoorde ik bij de rede van Hans Goedkoop in de Nieuwe Kerk op 4 Mei bij de Dodenherdenking, toen hij vermeldde dat de eigen Nederlandse regering wel volmondig de sancties tegen Rusland aanvaardde maar in de praktijk met de financiële blokkades wel erg langzaam was. In deze kritische boodschap sprak hij de hoop uit dat de regering zich loyaal achter de uitvoering van de sancties zou opstellen, zeker wetend dat dit zinvol zou zijn!

Wil die deugd van hoop, die bescheiden pijler voor de menselijke samenleving levensvatbaar zijn en kracht hebben, dan hebben we ook elkaar daarbij hard nodig. Als eenling de hoop uitspreken en beleven loopt het risico erg vrijblijvend en krachteloos te worden. We hebben elkaar nodig.

We hebben net de bevrijdingsfeesten achter de rug, en via TV, Radio en bijeenkomsten hebben we weer kunnen horen en meebeleven hoe tijdens de bezetting mannen en vrouwen in gezamenlijkheid hun hoop op bevrijding hebben uitgedragen en bevochten.

Zij hebben het voorgeleefd in moeilijke en gevaarlijke tijden. Wij, die niet onder die dreiging leven hebben de kans om in ons samenzijn wegen en onze verantwoordelijkheid te zoeken om onze hoop op een betere, gezonde en veilige wereld vorm te blijven geven.

Moge het teken van het Brood en de Wijn dat we delen in navolging van Jezus van Nazareth symbool staan voor het besef dat we ons hierbij geroepen weten door de Eeuwige die ons de aarde in handen gaf: Amen

Pianospel door Irina Ursu - Antonova

Geloofsbelijdenis

Ik geloof dat in onze wereld liefde mogelijk is;

Dat de Onnoembare altijd dicht bij ons is.

Ik geloof dat Jezus voor ieder mens gekomen is om verlossing en vrijheid te brengen.

Ik ben me bewust van Zijn opdracht om in onze liefde Zijn liefde aan iedereen door te geven.

Ik geloof in Zijn Geest die mensen bindt en wijsheid geeft.

Amen

Collecte

Om onze wekelijkse vieringen te kunnen houden maakt onze gemeenschap kosten. In de Duif dragen veel mensen bij door middel van een periodieke/ jaarlijkse bankafschrijving. Daarnaast kun je vandaag ook een bijdrage in de collecteschaal doen of een digitale gift doen via onderstaande QRcode: Iedere bijdrage wordt erg op prijs gesteld.

De 2de collecte is voor ons jaardoel [Hart voor Tanzania](#). Ook deze kun je via de QRcode voldoen. Hartelijk dank!!!

Intenties uit het Groene Boek en vanuit de gemeenschap

Dienst van de Tafel

Lied: De Tafel der Armen *H.Oosterhuis/A.Oomen*

Wat in stilte bloeit, in de luwte van tuinen,
onder de hete zon, op de akker,
heeft Hij bestemd voor de tafel der armen.

Aardekracht, zonkracht is Hij, licht in mensen,
dat wij elkaar verblijden en doen leven,
brood van genade worden, wijn van eeuwig leven.

Maar wie niets hebben, wie zal hen hieraan deel geven?
En die in weelde zwelgen en van niets weten,
wie zal hen naar gerechtigheid doen verlangen?
Aanschijn der aarde, wie zal jou vernieuwen?
Hij die alles zal zijn in allen, heeft ons bestemd om
aarde, jouw aanschijn te vernieuwen.

Uitnodiging om te delen

Lied: Herschep ons hart

Herschep ons hart, heradem ons verstand
Dat wij elkaar behoeden en doen leven.
Maak ons tot uw gemeente.
Wees de stem die ons geweten wekt.
Verberg u niet.

Voorbede

Voor alle moeders: dat zij hun moederliefde doorgeven met alle geduld en wijsheid.

Voor alle moeders die alleen voor de opvoeding van hun kinderen staan.

Om politieke moed de vrede te zoeken, het geweld te staken en de vernietiging uit te bannen.

Om alle slachtoffers van het geweld in deze oorlog gemaakt. Om een lichamelijk en psychisch herstel.

Dat wij allen vindingrijk blijven om met onze mogelijkheden de vrede uit te dragen.

Onze Vader

Onze Vader in de hemel,
Uw naam worde geheiligd,
Uw koninkrijk kome,
Uw wil geschiede zoals in de hemel ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden
zoals wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking
maar verlos ons van het kwade.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid in eeuwigheid.
Amen

Mededelingen

Slotied: De steppe zal bloeien *H.Oosterhuis / A.Oomen*

LIED VAN DE OPSTANDING

De steppe zal bloeien.

De steppe zal lachen en juichen.

De rotsen die staan vanaf de dagen der schepping,
staan vol water, maar dicht, de rotsen gaan open.

Het water zal stromen, het water zal tintelen, stralen,
dorstigen komen en drinken, de steppe zal drinken.

De steppe zal bloeien.

De steppe zal lachen en juichen.

De ballingen keren.

Zij keren met blinkende schoven.

Die gingen in rouw tot aan de einden der aarde,
één voor één, en voorgoed, die keren in stoeten.

Als beken vol water, als beken vol toesnellend water,
schietsend omlaag van de bergen, als lachen en juichen.

Die zaaiden in tranen,
die keren met lachen en juichen.

De dode zal leven.

De dode zal horen: nu leven.

Ten einde gegaan en onder stenen bedolven:
dode, dode, sta op, het licht van de morgen.

Een hand zal ons wenken, een stem zal ons roepen:
Ik open hemel en aarde en afgrond en wij zullen horen.

En wij zullen opstaan
en lachen en juichen en leven.

Zegebede

Dat wij met onze woorden en gebaren, met onze empathie en steun de liefde
van de Eeuwige doorgeven die ons eerst met Zijn Zegen ons het leven gaf.